

משה חיים פלח

- 1.....בשיטת הרמב"ם בגדר דין ספק ספיקא
- 5.....בשיטת הרמב"ם בדין ספק רשויות
- 7.....בענין משיכה בגניבה
- 10... בגדר דינא דלמיעוטא דמיעוטא לא חייש רבי מאיר

בשיטת הרמב"ם בגדר דין ספק ספיקא

[ונקטו כן צכוונת הרשב"א צתשו' (ח"א ס"ה ת"א)] או משום דהוי ספק ברחוק.

אולם לכאור' יש להוכיח דאף לשיטת הרמב"ם איכא דין דאורייתא דספק ספיקא לקולא, דהנה הראשונים תמכו על שיטת הרמב"ם דספיקא דאורייתא לקולא מדאורייתא והרי איכא אשם תלוי צספק [יעוין צרשב"א (קידושין עג א) ועוד].

אולם צדצרי הרמב"ם לפנינו (פ"ט מטומאת מת ה"ב) מצואר דצחמת צגוונא דאיכא אשם תלוי, דהיינו צספק כרת היכא דאיקצע איסורא, מודה הרמב"ם דספיקא דאורייתא לחומרא מדאורייתא, וז"ל הרמב"ם דצב ידוע שכל אלו הטומאות וכיוצא צבן שכן משום ספק הרי הן של דצריהן, ואין

אמר רבי אלעזר האומר פתח פתוח מלאתי נאמן לאוסרה עליו ואמאי ספק ספיקא הוא ספק תחתיו ספק אינו תחתיו ואת"ל תחתיו ספק צאונם ספק צרלון לא לריכא צאשת כהן כו' והנה האחרו' דנו צגדר היתרא דספק ספיקא, וכתבו האחרו' דלשיטת הרמב"ם ודעמיה דהא דספיקא דאורייתא לחומרא אינו אלא מדרצנן, ומדאורייתא ספיקא דאורייתא לקולא, מצואר צפשיעות דצספק ספיקא אינו אלא ספיקא דרצנן, וספיקא דרצנן לקולא, אלא דלשיטת הרשב"א ודעמיה דספיקא דאורייתא לחומרא מדאורייתא ה"נ הו"ל למיזל לחומרא צספק ספיקא, וצזה כתבו האחרו' דספק ספיקא חשיב כרוב ומשום דאיכא רוב לדדים להיתר

חלב ואחת שומן וספק אי חלב אכל או שומן אכל ואפילו את"ל חלב אכל ספק אכל כשיעור ספק לא אכל כשיעור נמי מציא אשם תלוי.

אולם הרמז"ס (פ"ח משגגות ה"ג) כתב וז"ל אינו חייב באשם תלוי עד שיהיה שם איסור קצוב, כיצד אכל חלב וספק אם היה כזית או פחות מכזית, או שהיתה לפניו חתיכת חלב וחתיכת שומן ואכל אחת מהן ואין יודע אי זה מהן אכל, אשתו ואחותו עמו בצית בעל אחת מהן ואין יודע אי זו מהן בעל, שצת וחול ועשה מלאכות בלאחד מהם ואין יודע באי זה יום עשה, או שעשה מלאכה בשצת ולא ידע מעין אי זו מלאכה עשה, הרי זה מציא אשם תלוי וכן כל כיוצא בזה עכ"ל, ודקדקו האחרו' דסבירא ליה דדוקא בגוונא דאכל ודאי חלב וספק אי אכל כשיעור מציא אשם תלוי, אך בצ' חתיכות אחת חלב ואחת שומן אינו חייב אלא באכל כזית, אך ליכא חיוב אשם תלוי בספק ספיקא, וכן דקדקו האחרו' בשיטת רש"י.

והשתא אי נימא דלדברי הרמז"ס כל היתרא דספק ספיקא אינו אלא מדין ספיקא דרבנן לקולא, א"כ בספיקא דאשם תלוי דמודה הרמז"ס

עמא מן התורה אלא מי שנעמא עומאת ודאית, אכל כל הספיקות צין בטומאות צין במאכלות אסורות צין בעריות ושבתות אין חוששין להם אלא מדברי סופרים כמו שביארנו בהלכות איסורי ביאה ובכמה מקומות, ואף על פי כן דבר שחייצין על זדונו כרת ספיקו אסור מן התורה, שהרי העושה אותו חייב אשם תלוי כמו שביארנו בהלכות שגגות עכ"ל ויעו"ש בשינו"ם ונחלקו האחרו' בדעת הרמז"ס האם בכל איקבע איסורה אזלינן לחומר אף דאשם תלוי אינו אלא בספק כרת דאיקבע איסורא, דמ"מ מדין אשם תלוי שמעינן דבספיקא דאיקבע אזלינן לחומר ואף דלא חייבה תורה קרבן אלא באיסור כרת דומיא דחטאת, או דילמא דוקא באיקבע איסורא דכרת, דגלי קרא דאיכא אשם תלוי איכלל בזה דבהך ספק אזלינן לחומר[א].

והנה בכריתות ריש פרק ספק אכל (י) (א) תנן ספק אכל חלב ספק לא אכל ואפילו אכל ספק יש בו כשיעור ספק אין בו שומן וחלב לפניו ואכל אחד מהן ואינו יודע איזה מהן כו' מציא אשם תלוי, ויעוין בתוס' שם (י) ד"ה (מדסיפא) שכתבו דאף בגוונא דאיכא ספק ספיקא כגון דאיכא צ' חתיכות אחת

אזלינן לחומרך מדאורייתא [ויעוין צפנ"י צסוגין דכתב דלדברי הרמב"ם יש לומר דאף צספק ספיקא לחומרך אזלינן לקולא מדאורייתא].

והנה משמעות החוס' לקמן (ט ז) דספק ספיקא מהני אף להוליא ממון [והאחרונים נחלקו צביאור דברי החוס' ואכמ"ל] ויעוין צרמב"ם (פ"ח מצבורים ה"ע – ג) שכתב וז"ל שתי נשים של שני אנשים אחת צכרה ואחת לא צכרה כו' ילדו שני זכרים ונקצה זה שלא ציכרה אשתו נותן חמש סלעים, שלא נפטר אלא צשני ספיקות אם אשתו ילדה זכר צלצד חייב ואם היא ילדה הזכר והנקצה חייב אא"כ ילדה נקצה תחלה והואיל והדבר רחוק יתן פדיונו עכ"ל, ומצואר צדברי הרמב"ם דגדר ספק ספיקא הוא ד"הדצר רחוק" ומהני אף להוליא ממון [אלא דיתכן דהיינו דוקא התם דהוי ספק מלוה וגדר הדצרים יתצאר להלן] ויעוין צרמב"ם (לעיל טס ה"ה) וצאחרו' ואכמ"ל, ועכ"פ מצואר להדיא דאף לדברי הרמב"ם איכא דין דספק ספיקא.

ולכאורה הדבר מוכרח מסצרא, דאם איתא דצטיקר דין הספק ליכא חילוק צין ספק לספק ספיקא, מה

דספיקא דאורייתא לחומרך מדאורייתא, ראוי להיות לכאורה דיכא חיוב אשם תלוי אף צספק ספיקא, וע"כ חזינן לכאורה דמודה הרמב"ם דספק ספיקא הוי טעם למינקט לקולא אף צגוונא דספיקא דאורייתא לחומרך מדאורייתא.

ובפרק צבהמה המקשה (חולין טז א) ת"ר כל צבהמה תאכלו לרצות את השליח יכול אפילו ינתה מקלנתה ת"ל אותה אותה ולא שליתה מכדי אין שליח צלא ולד למה לי קרא קרא אסמכתא צעלמא, ופירש רש"י פשיעא דאסורה דשמא ילא הולד והרי הוא כילוד ושליח צתריה אזלא ולא שריתה שחיטה, ויעוין צפרי חדש (יו"ד סי' קי) דתמה לדברי הרמב"ם דספיקא דאורייתא לקולא מדאורייתא הא שפיר צעינן קרא [וי"ל] וכתב הפרי חדש דשאני התם דאיכא ספק ספיקא לחומרך, דשמא ילא רוצו ואת"ל לא ילא רוצו שמא ילא ראשו דנמי הוי לידה, וצמקום ס"ם מודה הרמב"ם דאזלינן לחומרך מדאורייתא, דכיון דאיכא תרי לדדי להחמיר וחד להקל לא מקרי ספק צכהאי גוונא אלא הוי רוצ וקרוצ לודאי דינא ראשו או רוצו יעו"ש, ומצואר דנקט דאף לשיעת הרמב"ם איכא דינא דספק ספיקא לחומרך

הא סו"ס מספקא לן דילמא הכ איתתא
 אסירא ליה צאיסור סועה, והוי ספק
 אחד שמא סועה היא דהיינו שמא זינתה
 תחתיו צרלון, אלא דצבך ספק איכא תרי
 לדדי לקולא] וע"כ דספק דספק ספיקא
 עדיף מספק אחד, ואית ציב דין למיזל
 לקולא [ומשום ד"הדצר רחוק" וכנ"ל]
 ולהכי לא אמרינן צזה ספיקא דאורייתא
 לחומרא מדרבנן [ויעוין בשערי ישר (ש"ח
 פ"ט)].

צבך דספיקא דאורייתא לחומרא אינו
 אלא מדרבנן ומדאורייתא אזלינן לקולא,
 הא מ"מ צכל ספק ספיקא איכא לפינו
 ספק על ענא האיסור דאורייתא, אלא
 דצבך ספק איכא תרי לדדי לקולא, ונהי
 דאס נצא לדון דהוי ספק על איסור ספק
 הוי ספיקא דרבנן ולקולא, אך לעולם יש
 לדון כלפי ענא האיסור דאורייתא,
 ואמאי לא אמרינן צבך ספק ספיקא
 דאורייתא לחומרא מדרבנן [וכגון
 צספק אונס ספק לאו תחתיו צסוגין,

בשיטת הרמב"ם בדין ספק רשויות

גורם כלום לעבר ולעמא דכיון דצעלם המליאות אין הרשות פועלת שום השתנות צעומאה ועברה, אלא דכשנולד הספק צרה"י או צרה"ר חדשה התורה להסיר מכאן דין ספק והוא עבור ודאי או עמא ודאי, אבל כשאין לנו יודעים את הרשות ואנו מסופקים ע"ז גופא לא שייך לדון שמא היתה המליאות צרה"י או צרה"ר, דצמליאות האמתית אין הרשות פועלת כלום, וכשאנו דנים על המעשה כפי האפשרות צאמת הדרינן לכללי הספיקות שצבל התורה דחד ספק אסור וספק ספיקא מותר, וכתב הגרש"ש דאולי לזה כיוון הש"ש צמה שכתב דהוי ליה ספק רשויות יעו"ש.

ונראה להוכיח כן, דהנה כתב הרמב"ם (פ"ע מהל' פרה אדומה ה"ט) כלי שיש בו מים מקודשין שהניחו מגולה וצא ומלאו מכוסה הרי אלו פסולין שמא אדם שאינו עבור לחטאת נגע צהן שהרי אדם כיסכו צודאי, הניחו מכוסה וצא ומלאו מגולה אם יכולה החולדה לשתות ממנו או שירד לו על צלילה פסולין ואם לאו כשרין מפני שיש כאן שתי ספיקות ספק אדם גילה או

אמר רבי אלעזר האומר פתח פתוח מלאתי נאמן לאוסרה עליו ואמאי ספק ספיקא הוא ספק תחתיו ספק לאו תחתיו ואת"ל תחתיו ספק צאונם ספק צרלון כו' ומצואר דאף צספק סוטה איכא היתרא דספק ספיקא, ותמה השעמ"ק דהא דין ספק עומאה צרה"י ילפי' מסוטה, וגבי ספק עומאה תנן צטהרות (פ"ו מ"ד) דכל ספיקות וספיקי ספיקות שאתה יכול להרצות צרשות היחיד ספיקו עמא.

ובש"ש (ש"א פט"ו) כתב ליישב דספק עומאה צרה"י דספיקו עמא היינו אם נולד הספק צרשות היחיד, אבל ספק שאינו ידוע אימת ומתי וצאיזו מקום אם צרשות היחיד אם צרשות הרצים צזה לא אמרו ספק עומאה צרשות היחיד ספיקו עמא וזה הוי ליה ספק רשויות, והכי נמי צמשארסתי נאנסתי דהזנות אינו ידוע אם צרשות היחיד אם צרשות הרצים הרצים היה אינו ענין לספק עומאה צרשות היחיד יעו"ש.

ויעויזן צשערי ישר (ש"א פט"ז) שכתב דיש לדון דצכה"ג אין הרשות

בהמה חיה ורמש ואם ת"ל אדם גילהו
שמה היה עהור לחטאת או לא עכ"ל,
ותמכו האחריו דמה צנך דהוי צ'
ספיקות, הא קי"ל דצרה"י עמא אפילו
צספק ספיקא.

ונראה לצאה, דהרי התם הוי ספק אדם
ספק בהמה חיה ורמש, וא"כ
הוי ספק דצר שיש צו דעת להשאל ספק
דצר שאין צו דעת להשאל, וחזינן
לכאורה דצכהאי גוונא דדר דינא ככל
ספיקי דעלמא, דצספק אחד אזלינן
לחומרא וצתרי ספיקי אזלינן לקולא.

והנה צפ"ו דטהרות (מ"צ) תנן ארבע
ספיקות ר' יהושע מטמא
וחכמים מטהרין כילד העמא עומד
והטהור עוצר הטהור עומד והעמא
עוצר העומאה צרה"י וטהרה צרשות
הרצים טהרה צרה"י ועומאה צרה"ר
ספק נגע ספק לא נגע ספק האהיל
ספק לא האהיל ספק הסיט ספק לא
הסיט רבי יהושע מטמא וחכמים
מטהרין, ויעוין צפירוש המשנה שם
שכתב וז"ל הספק השלישי שהיה דצר
עמא צרשות היחיד ודצר עהור צרשות
הרצים ונגע צאחד משני הדצרים או
הסיטו או האהיל עליו אם היה האחד
מבן ממה שמטמא צאהל, ולא ידע אם
דצר העמא נגע או צטהור, והספק

הרביעי דצר העמא צרשות הרצים
והטהור צרשות היחיד ונסתפק צאיזה
מהם נגע, ר' יהושע מטמא צכל ספק
מהם ואין הלכה כר' יהושע עכ"ל, וכ"כ
הרמב"ם (פט"ו מהל"ט ה"ט) וז"ל ספק
שתי רשויות כילד, היה דצר עמא צרה"י
ודצר עהור צר"ה או שהיה דצר להפך
ונגע צאחד מהם ואין ידוע צאי זה מבן
נגע, או שהסיט את אחד מבן ואין ידוע
אי זה הסיט, אם היה דצר העמא
מטמא צמשה או שהיה אחד מבן מטמא
צאהל והאהיל על אחד מבן ואין ידוע אי
זה מבן האהיל הרי זה עהור עכ"ל
ויעוין צש"ר שם.

ומבואר דצגוונא דצגוונא דאיכא
צספק רשות הרצים ורשות
היחיד קי"ל דדינו כס"ע צרה"ר, אך
יעוין צחזו"א (טהרות ס"ד סק"ג) שכתב
להוכיח מסוגיא דצ"צ (קנ"ג) דצרשות
אחת דהוי ספק אי הויא רשות היחיד או
רשות הרצים דינו כספק דאורייתא
ונידון צגדרי ספיקות דעלמא, וכתב
לחלק צדעת הרמב"ם דשאני ספק צ'
רשויות דאיכא ודאי רשות הרצים קמן,
וכיון דודאי מטורב צהך ספק דר"ה"ר,
משוי ליה לספק רשות הרצים, ולפ"ז
ניחא דהכא דליכא דצר שאצד"ל קמן,
דמי לרשות מסופקת ויעו"ש עוד.

בענין משיכה בגניבה

צענין הכנסה לרשותו אלא לענין קניינים, אך לענין חיוז גניבה סגי בהולאה מרשות בעלים, והולאה מרשות בעלים איכא אף במשיכה לרשות הרבים [ומאן דסבר דלא מהניא משיכה דרה"ר אף בגניבה, אפשר דס"ל דכל דליכא הכנסה לרשותו לא חשיב נמי הולאה מרשות בעלים, ועוד י"ל דסצירא ליה דלחיוז גניבה לא סגי בהולאה מרשות בעלים אלא צעינן הכנסה לרשותו. דוקא].

ובפרק השואל (ב"מ ט"ז א) השאלני פרתך ואמר לו ציד מי ואמר לו הכישה במקל ותצא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב אמר רב כיון שילאת מרשות משאיל ומתה חייב, וכתבו תוס' שם דמיירי דוקא צילאה לסימטא או לצידי רה"ר דרה"ר לא מהניא משיכה, אך עוד כתבו תוס' וז"ל ועוד י"ל דהכא מיירי אפי' ילאת מיד לרה"ר דלענין להתחייב צאונסין קניא משיכה דרה"ר אף על גב דלא קניא לענין מקח כמו שואל קורדוס לרב הונא דאמר לקמן דקני במשיכה להתחייב צאונסין אף על גב דלא קניא לחזרה עכ"ל, ומבואר דאף לענין חיוז אונסין דשואל דנו תוס'

הגונב כים בשעת חייב שכבר נתחייב בגניבה קודם שיצא לידי איסור סקילה היה מגרר ויואל מגרר ויואל פטור שהרי איסור שעת וגניבה צאין כאחד כו' דאפקיה להיכא אי דאפקיה לרה"ר איסור שעת איכא איסור גניבה ליכא אי דאפקיה לרשות היחיד איסור גניבה איכא איסור שעת ליכא כו' רב אחא מתני הכי רצינא מתני לעולם דאפקיה לרה"ר וברה"ר נמי קנה, והנה שיטת הרי"צ"א בתוס' דלרצינא משיכה ברשות הרבים קניא אף בעלמא, אך שיטת הרי"י בתוס' וש"ר דמודה רצינא בעלמא דמשיכה לא קניא ברשות הרבים, אלא דסצירא ליה דלענין חיוז אונסין דגניבה מהניא אף משיכה ברשות הרבים, וכן מבואר בשיטת הרמב"ם דפסק בהלכות גניבה (פ"ג ה"ג) כרצינא דמהני משיכה אף ברשות הרבים, אף דבהלכות מכירה (פ"ד ה"ג) פסק הרמב"ם דאין משיכה קונה אלא בסימטא או בחצר של שניהם.

והנה האחרו' ביארו יסוד החילוק, דעמא דלא מהניא משיכה ברשות הרבים היינו משום דצעינן הכנסה לרשותו, וס"ל לרצינא דלא

דמהני משיכה לרה"ר, ויש שציארו דגס
 צזה סגי צהולאה מרשות צעלים, אך
 צפשוטו גדר דינא דתיקנו משיכה
 צשומרין היינו משום דחיוצ השמירה
 הוי ע"י שנכנס הפקדון לרשות השומר
 וכדציארו האחרו.

ויעוין עוד צמאירי צפרק הכותב (לקמן
 פה א) דלענין תפיסה דצעל חוצ
 מהניא אף משיכה צרה"ר, והתם נמי
 ל"ש לצאר דסגי צהולאה מרשות צעלים.
ונתבאר צזה לקמן שם, דגדר דינא
 דמשיכה אינה קונה צרשות
 הרצים ל"ה חסרון צעלס מעשה הקנין
 דמשיכה [דל"ה הכנסה לרשותו] אלא
 הוי דין צקנין המשיכה, דמשיכה אינה
 קונה אלא צסימטא, דצכל רשות תיקנו
 חכמים קניינים המועילים צבה רשות,
 ומשיכה אינה קונה אלא צרשות הרצים,
 ומש"ה סצר רצינא דהיינו דוקא לענין
 קנין, אך לענין חיוצ אונסין סגי אף
 צמשיכה צרשות הרצים, דהא לא חסר
 צעלס מעשה הקנין.

ונראה להוסיף צזה, דהנה אמרינן
 צסוגין מגרר ויולא איצטריכא
 ליה ס"ד אמינא אין דרך הולאה צכך
 קמ"ל וצמאי אי צרצרי אורחיה הוה אי
 צזוטרי לאו אורחיה הוה אלא צמילעי,
 ותמה הרמצ"ן וז"ל איכא למידק הכא

מההיא דגרסינן צפ' המוכר את
 הספינה צגי מתני' דתנן צהאשה נקנית
 ושאינ להם אחריות אינן נקנין אלא
 צמשיכה לא שנו אלא צדצרים וכו' אצל
 דצרים שדרך להצביה צהגצבה אין
 צמשיכה לא, ואקשינן הנה מגרר ויולא
 ואוקימנא צמידי דצעי מיתנא דהיינו
 רצרי, והכא היכי מתוקמא צמילעי
 דהא לא מקנו אלא צהגצבה והיכי קני
 ליה צמשיכה כו' (ויעוין צחוס) ומסיק
 הרמצ"ן וז"ל וקושיין הכי דחינן לה דכך
 אוקמתא דהכא לאו דסמכא היא
 דאפשר דמאן דס"ל האי טעמא
 דהגצבה לורך הולאה היא לא ס"ל
 בהיא שמעתתא דהתם, א"נ אית ליה
 ומוקים לה כרצינא דלענין גצבה הוה
 דמחייב צתשלומין ולאו מקנא ממש,
 וההיא סוגיא דהתם ודאי לא מתוקמא
 אלא אליצא דמאן דמפרש לה הכא
 אליצא דר"א צנידי ר"ה ולענין מקנא
 ממש, אצל למאן דמפרש צשלשל ידו
 למטע משלשה לא דהא לאו צמשיכה קני
 ליה, וכ"ש למאן דאמר צרה"ר נמי קנה
 להתחייב צאונסיו וכך כתב הרצ ר'
 יוסף הלוי צפירושי צצא צתרא שלו
 עכ"ל, ומצואר צדצרי הרמצ"ן דלרצינא
 דמשיכה צרשות הרצים מהניא צגניצה,
 הוה הדין דהאי דינא דדצר שדרכו
 צהגצבה אינו נקנה צמשיכה אלא

צמשיכה, לדעת הנך ראשונים יסוד
הדין משום דהוי שלא כדרך, והוי חסרון
צעלם מעשה המשיכה, אך לדעת
הרמב"ן יסוד הדין דכל מידי דראוי
להגצה דהוי קנין מעליא עפי, הלריכו
צו קנין הגצה דוקא.

ומעתה מצוארים היעצ דצרי הרמב"ן,
דלרצינא דמשיכה צרשות
הרצים קונה צגניצה הוא הדין לריכא
צזה חסרון דדצר שדרכו צהגצה, דהרי
התם נמי אין החסרון צעלם מעשה
הקנין, אלא דצמקום דשייכא הגצה
הלריכו דוקא הגצה לקנין, והאי דינא
ל"ש אלא לקנין, אך לענין גניצה דסגי
צמעשה קנין, ולא צעינן מעשה קנין
הראוי לקנות, שפיר מהניא משיכה אף
צמידי דדרכו צהגצה [אך הנך
ראשונים דנקטו דהוי חסרון צעלם
מעשה הקנין, ולעעמייהו לא מלו לתרוני
כהרמב"ן דצגניצה מהנין].

ורב אחא דפליג וסצר דמשיכה צרה"ר
לא קניא אף צגניצה, סצר דלחיוצ
גניצה צעינן מעשה קנין הראוי לקנות
ממש [ויתכן דס"ל דחיוצ אונסין דגזלן
אינו אלא ע"י קנייני הגזלה] ומה"ע
נמי איכא צזה חסרון דדצר שדרכו
צהגצה.

צהגצה היינו דוקא לענין קנין גמור,
אך לענין גניצה מהניא משיכה אף צדצר
שדרכו צהגצה [ועמדו דצצהגר"א (סי'
שנא) מצואר דנקט לא כן יעו"ש].

ונראה ציאור הדצרים, דהנה יעוין
צרמב"ן שכתצ מתחילה ליישב
וז"ל ומשום הכך קושיא טעו מקלת אינשי
ואמרי דהתם הכי קאמר לא שנו אלא
דצרים שאין דרכן להגציה כל שעה
אצל דצרים שדרכן להגציה כל שעה
לעולם כגון זוערי לא, ולאו מילתא היא,
חדא דלישנא דגמרא ליתא הכי, ועוד
מידי דצעי מיתנא רצרי הוא, ועוד
דאמרינן התם צסמוך צשליפי רצרי
אלמא מליעי לא, ועוד דאקשינן נמי
התם והא צהמה דקה דצת הגצה היא
ומפרקינן משום דמסרכא אלמא כל
שראוי כלל להגצה לא מקני צמשיכה,
וכולה סוגיא דהתם דייקא כדאמרן
עכ"ל, הרי דנחלקו הרמב"ן והנך
ראשונים צגדר דצר שדרכו להגציה,
האם היינו דוקא דצר שאין דרכו כלל
צמשיכה אלא צהגצה, או דילמא כל
מידי דראוי אף להגצה אינו נקנה
צמשיכה, ואף דדרכו גס צמשיכה
[ויעוין דצצרי הראשונים צכ"ד].

ויסוד פלוגתתן צגדר דינא דכל דדרכו
צהגצה אינו נקנה אלא

בגדר דינא דלמיעוטא דמיעוטא לא חייש רבי מאיר

הזרוע חורי הגמלים כו' עד הכל לעניים מה שאחורי הקולרים אמאי לא אזלין בתר רובא ורובא דקמה לבעל הבית הוא וכי תימא ר' מאיר לטעמיה דחייש למיעוט אגן סהדי דמיעוטא דמיעוטא הוא כדאמר' גבי גבינות בית אונייקי בעבודה זרה כו' ומצואר דהיכא דהוי מיעוט שאינו מזוי הוי בכלל מיעוטא דמיעוטא.

ובגדר הדברים יש לומר, דהנה צ"צ (כ"ה) אמר ריש לקיש הקובע זמן לחצירו ואמר לו פרעתוך בתוך זמני אינו נאמן ולואי שיפרע בזמנו ומסקינן והלכתא כר"ל ואפילו מיתמי ואף על גב דאמר מר הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשצוטה חזקה לא עבד איניש דפרע בגו זימניה, ותמכו באחרו דהא קי"ל דלא אזלין בזמון בתר רובא, וגאמרו דזה כמה דרכי^ט, וצטערי ישר (ש"ג פ"ג) כתב לצאר דהא דמהני הכ רוב

הנה צכמה דוכתי אמרינן דאף דרבי מאיר חייש למיעוטא, מ"מ למיעוטא דמיעוטא לא חייש רבי מאיר, ויעוין צע"ז (נד"ג) אמר רש"ל מפני מה אסרו גבינות אונייקי מפני שרוב עגלים של אותה עיר נשחטין לעבודת כוכבים, ופרכי' מאי איריא רוב עגלים אפילו מיעוט נמי דהא ר"מ חייש למיעוטא, ומשני אי אמרת רוב איכא מיעוט אלא אי אמרת מיעוט כיון דאיכא רוב עגלים דאין נשחטין לעבודת כוכבים ואיכא נמי שאר בהמות דאין נשחטין לעבודת כוכבים ה"ל מיעוטא דמיעוטא ומיעוטא דמיעוטא לא חייש ר"מ.

ויש לעיין בגדר הכ דינא, ומהו גדר מיעוטא דמיעוטא דלא חייש ליה רבי מאיר, ומאינו בזה פלוגתא דקמאי, דהנה יעוין צמרדכי (לקמן סי' תשל"ז) צ"ס רצנו משולם שכתב וז"ל הקשה רבינו משולם לרבינו ברוך הא דאמר' פרק

^ט יש שביארו דהתם כיון דאיכא חזקה חיוב צעי טענה להפטר, וכיון דלא עבד איניש דפרע בגו זימניה הויא טענה גרועה ולא מהניא, ויש שביארו דהך חזקה ל"ה מדין רוב וחשיבא כודאי ואכמ"ל.

להחשיב את המיעוט למיעוט
דמיעוטא דלא חייש ליה רבי מאיר.

ויצוין בתשובת רבינו צרוך (במרדכי ס) דהשיב וז"ל ומה שכתב אדוני דאין סהדי דמיעוטא דמיעוטא הוא אין נ"ל דאם כן קטן וקטנה נמי נימא מיעוטא דמיעוטא הוא אלא ודאי לא הוי מיעוטא דמיעוטא אלא בתרי עניני דומיא דגבינות צית אונייקי דצפ"א אין מעמידין כיון דאיכא רוב עגלים שאין נשחטין לעבודת כוכבים ואיכא נמי שאר בהמות כו' דשאר בהמות לגמרי אין נשחטות לעבודת כוכבים כי אם עגלים לחוד אבל אם היו נשחטים שאר בהמות לעבודת כוכבים אפילו אחד מני אלף לא הוי אלא חד מיעוט דמיעוט בהמות נשחטין לעבודה זרה והוי לן למיחש שמא הכי קיבה מאותה מיעוט כו' עכ"ל, ומבואר דגדר מיעוטא דמיעוטא אינו אלא בתרי עניני.

וחזינן דעיקר גדר מיעוטא דמיעוטא דלא חייש ליה רבי מאיר לא תלי בשיעור הרוב והמיעוט, אלא דצמקום דאיכא תרי דיני רוב, או דין רוב ודין חזקה, בכה"ג לא חייש רבי מאיר, והתם בע"ז הוי תרי רובי, דאיכא התם תרי ספיקי, חדא האם הוי מעגלים או משאר

צדיני ממונות משום "דרוב כזה הוא כעין ראייה ועדות קלת דהמיעוט כזה הוא מיעוטא דמיעוטא, והוכחה כזו מהניא גם צדיני ממונות, ודין הרוב דמהני באיסורין הוא אף באופן שהוכחה קלה וקלושה כגון אם היו חמישים קונים לשחיטה וחמישים ואחד קונים לרידיא ומתחשב לרוב ע"פ דין תורה לרובא לרידיא ע"י איש אחד העודף, דמן התורה ליכא חילוק בכמות העודף של הרוב על המיעוט" וכתב הגרש"ש שם דצכהאי גוונא דהוי רוב גמור מהני מסצרה ואין זה כלל מדין אחרי רבים להטות, ולהכי מהני אף בממון.

ולכאורה יש לבאר דזהו טעמא דמודה רבי מאיר במיעוטא דמיעוטא דלא חיישינן ליה, כיון דהתם לא צעינן כלל לדין אחרי רבים להטות, אלא הוי מסצרה, וצכה"ג מהני אף בממון.

אך ילכ"ק דהרי ביצמות (קט"ז) איתא דצמקום דאיכא רובא וחזקה נמי הוי המיעוט כמיעוטא דמיעוטא ולא חייש ליה רבי מאיר, והרי דין חזקה ל"ה הוכחה כלל, וודאי ל"ש לרפ"ו להחשיב את הרוב לרוב מסצרה, ואעפ"כ מהני

דהם סופרין, מלכד מה דרוז אינשי
צקיאין צהאי דינא].

אולם לריך לצאר גדר הדברים, אמאי
למיטעא דמיטעא לא חייש רבי
מאיר, והנה לשיטת הראשונים דהא
דחייש רבי מאיר למיטעא במקום
דליכא חזקה אינו אלא מדרצנן, יש לצאר
צפשיטות דצכה"ג דאיכא דין נוסף
דרוז או חזקה לא החמירו למיחש, אך
אי רבי מאיר חייש למיטעא מדאורייתא
אף במקום דליכא חזקה, לכאורה קשה
לחלק בין חד רוצא לתרי רוצי, אולם הנה
בגדר היתרא דספק ספיקא מלינו כמה
דרכים, וצשערי ישר (ש"א פ"ט) כתב
לצאר צה דדין ספיקא דאורייתא
לחומרא לא הוי איסור ודאי אלא אזכרת
ספק, דמסבירא ידעינן דאנו מחויבים
לפרוש מן הספק שמא נפגע בגופו של
האיסור, וכיון דהוי איסור קל, צדך
איסור גופיה ליכא דין להחמיר אף
בספיקו יעוין שם עוד, ועד"ז יש לומר
דאף אי רבי מאיר חייש למיטעא
מדאורייתא, מ"מ ל"ה איסור גמור אלא
איסור קל למיחש למיטעא, ומש"ה
במקום דאיכא דין הכרעה נוסף כרוז
או חזקה, לא חיישינן למיטעא.

צהמות, ואיכא רוצ דהוי משאר צהמות,
וכן צעגלים איכא רוצ נוסף דאין
נשחטין לעבודה זרה [ול"ל דלא חשבינן
ליה כשם אחד לענין זה, אלא כצ'
ספיקות חלוקין, ומש"ה חשיב תרי רוצי
ולא אמרינן דאין כאן אלא רוצ אחד
ואכמ"ל] וכמו כן ביצמות דאיכא דין
רוז ודין חזקה.

ובריש גיטין (ב א) המציה גט ממדינת
הים לריך שיאמר צפני נכתב
וצפני נחתם כו' מאי טעמא רבה אמר
לפי שאין צקיאין לשמה כו' ופרכי'
ליצעי תרי מידי דהוב אכל עדיות
שצתורה ומשני רוצ צקיאין הן ואפילו
לר"מ דחייש למיטעא סתם ספרי
דדייני מייגמר גמירי ורצנן הוא דאלרוך
והכא משום עיגונה אקילו צה רצנן,
וציחרו התוס' שם וז"ל סתם ספרי
דדייני מייגמר גמירי והוי כמו מיטעא
דמיטעא דלא חיישינן אפילו לרבי מאיר
עכ"ל, והתם נמי יש לצאר דהוי כתרי
רוצי, חדא דרוז צקיאין הן, והיינו
דאיכא רוצ דהצטל עלמו צקי לשמה,
ועוד סתם ספרי דדייני מייגמר גמירי,
דאיכא רוצ נוסף דסופרים גמירי [והוא
רוז נוסף דגמירי הלכות גיטין מחמת